

Mogens Hansen og Ole Ravn:
Massekommunikation 1-3.
Funktion og historie, kr. 55,-
56 s.
De trykte medier, kr. 88,-
120 s.
Film, video, radio og TV, kr.
88,-, 116 s.
Systime 1988.

Anmeldt af: Torben Lassen og
Ivar Lærkesen, adjunkter ved
Bornholms Amtsgymnasium.

Med Hansen og Ravns trebindsserie kommer man vidt omkring i massekommunikationsområdet. Første bind leverer en generel bestemmelse. Andet bind handler om den trykte presse, tredje bind om de elektroniske medier, behandlet så hvert afsnit får både en historisk og en aktuel dimension. Serien lægger sig dermed tæt op ad den ny gymnasiebekendtgørelses beskrivelse af danskfagets massekommunikationsundervisning. Selv beskriver forfatterne bogens formål således: "at dække et fagligt og pædagogisk behov for et enkelt sted at have samlet så mange konkrete oplysninger som overhovedet muligt om de forskellige massemedier i vores hverdag". Det kunne tyde på, at bogen skal opfattes som en håndbog til biblioteksbrug. Men forfatterne kalder deres arbejde en grundbogsserie, hvilket er noget mere end en håndbog. En nærmere bestemmelse af målgruppe og anvendelsesmåde savnes altså.

I seriens første bind gives der en definition på, hvad massekommunikation er, ligesom læseren føres ind i offentlighedsteorien. Dette forekommer dog nærmest at være en gold tribut til et iøvrigt rimeligt teori-krav. Teorien anvendes nemlig kun meget indirekte senere i bogen. Man får en gennemgang af mediernes funktion

uden at afsnittet dog giver noget særligt godt indtryk af mulighederne i emnet. Dertil kommer, at bogen ingen steder opstiller teorier om meningsdannelse, påvirkning eller nyhedsvurdering. Eleverne udsættes dermed ikke for en sammenhængende teoretisk argumentation, som kan "skærpe elevernes oplevelsesevne og kritiske indsigt" for at citere bekendtgørelsesafsnittet om massekommunikation. Bindet omfatter dog også et afsnit om massekommunikationens historie, der giver et ganske godt overblik og således er et eksempel på et afsnit, som med udbytte vil kunne anvendes til orienterende baggrundslæsning.

Bindet om den trykte presse lægger naturligt nok vægten på dagspressen, ugepressen og bøgerne. Men det er relevant, når også distriktspressen og fag- og tidsskriftspresen tages op til behandling.

I afsnittet om dagspressen tager forfatterne avisoplagenes sammensætning og dagspressens historie op. Alt dette er for så vidt ikke uinteressant. Men der er en tendens til, at det hele drukner i statistik og lidet epokegørende konklusioner. Naturligvis kan det være interessant at kende til firebladsystemet og dets afvikling; men flere indfaldsvinkler end en enkelt henvisning til oplagsspiralen ville være på sin plads.

En særlig plads i hele bogen indtager afsnittet om bøger og hæfter. Det er velgennemarbejdet, opstiller overskuelige litteratursociologiske modeller og indeholder et interessant afsnit om de konsekvenser 80'ernes forskydning fra den offentlige til den private sektor får for bogmarkedet. Også dette afsnit indeholder en historisk del. Altsammen er læservenligt og undervisningsrelevant.

I det tredje bind om billedmedierne gøres der et godt forsøg på at indkredse og beskrive produktion/

distribution inden for filmbranchen og ikke mindst den ganske svært tilgængelige video-branche. Et mere æstetisk orienteret afsnit afsættes til musikvideoen. En dyberegående æstetisk analyse er der dog ikke tale om, hvilket er lidt synd i betragtning af, at musikvideoen udtrykker en generations livsstil.

I afsnittet om radio og TV behandles styring, programudbud, publikums sammensætning. Det kan undre, at forfatterne heller ikke her taler om journalistiske principper bortset fra hvad der foreskrives af publiceringsregler, konkurrenceforhold og reklameindtægter. Et så vigtigt emne som faktion tages for eksempel slet ikke op, et område som dog ellers kan sætte en for danskfaget særdeles relevant diskussion i gang. Journalistikken glimrer ved sit fravær i denne bog. Det er dog ellers den, danskfagets massekommunikationsundervisning først og fremmest må forholde sig til.

I den manglende præcisering af bogens målgruppe og anvendelsesform ligger dens egentlige problem. Den kommer ikke rigtig til at ramme nogen målgruppe i det hele taget, hvorfor den heller ikke kan indfri sin ambition om at være en grundbog. Det ville nemlig have forudsat, at den gav eksempler på både materiale og metoder til at bearbejde stoffet med. Det ville vække interesse og engagere langt mere end den ubrudte fremstilling af forhold omkring massemedierne. Bogen hjælper hverken lærer eller elev til at komme i gang med det egentlige: at arbejde med massekommunikationens tekster (i ord eller billeder).

De uklare adressatforestillinger kommer også til udtryk i bogens udstyr. Billedgengivelserne er simpelthen håbløse, hvad der selvfølgelig især er uheldigt i forbindelse med bindet om billedmedierne. Billederne får et halvtredserpræg, som virker helt malplaceret på vore dages gymnasieelever. De er ganske enkelt bedre vant fra det daglige billedbombardement i video, TV og ungdomsblade. Mens vi er ved formen: Bogen vidner om at være produ-

ceret meget hurtigt. Teksten vrimer med gentagelser og sproget synes simpelthen ikke at være arbejdet tilstrækkeligt igennem. Det må være en af årsagerne til den følelse af akut kedsomhed, der rammer en ved læsningen, især af bind 2.

Det samlede indtryk af bogen er, at den savner et teoretisk fundament, ikke problematiserer stoffet eller anlægger indfaldsvinkler som kan sætte eleverne i gang med de æstetiske og ideologiske niveauer i massekommunikationen. Bogen er altså ikke en pædagogisk tilrettelagt grundbog til faget dansk, og kan vel ret beset heller ikke være tænkt sådan fra forfatterens side. Hvad forfatterne har søgt at gøre, er at lave en håndbog, man bruger til en hurtig orientering f.eks. i forbindelse med gruppeprojekter. Her kan bogen give en nødtørftig baggrund og dens litteraturliste kan benyttes (af lærer og elev) som gennemgang til titler, der mere indgående beskæftiger sig med områdets forskellige delemler.

Selvom det næppe vil være særlig klogt at indkøbe bogen i classesæt, kan man altså have fordel af at indkøbe den som håndbog i nogle eksemplarer til biblioteksbrug.

Hvad man nok stadig har behov for, er en grundbog, der rummer noget undervisningsmateriale og nogle ideer til undervisningsforløb; men det må vi nok vente lidt på. Hvad angår en håndbog til området kunne man ønske sig denne udformet efter et princip som f.eks. Litteraturhåndbogens leksikonafsnit.

Søren Kjørup og Ola Svein
Stugu: Medier og mennesker,
Lærebok i mediekunnskap, Gyl-
dendal Norsk Forlag, 1988,
Nkr. 215,-, 240 s.

Anmeldt af: Povl Erik Brønd-
gaard, adjunkt ved K.A.F. Gen-
tofte, Lyngby-Tårn, Søllerød.

Alle er enige om, at man skal beskæf-
tigg sig med medierne i skolen, men
ikke alle er enige om hvor og hvor-
dan. Man diskuterer, hvad medier er?
Er det kun massemedier, eller er det
medier overhovedet? Og man diskute-
rer, om dette undervisningsområde
skal underordnes de eksisterende fag
f.eks. dansk og/eller samfundsfag,
eller om det skal udgøre et helt
selvstændigt fag, således som det er
sket med film og de elektroniske
massemedier i gymnasiet og HF.

Mens disse diskussioner foregår her,
har man taget skridtet fuldt ud i
Norge med "linjefaget mediekunnskap
på allmennfaglig studieretning i
den videregående skolen". I et selv-
stændigt fag underviser man i medier
og kommunikation i al almindelighed,
og der lægges vægt på både teoretisk/
analytisk viden og praktiske færdig-
heder. Til dette fag har Søren Kjør-
rup og Ola Svein Stugu udarbejdet
en grundbog, hvor de, som det fremgår
af forordet, lægger vægt både på hu-
manistiske og samfundsfaglige emner
og problemstillinger.

Bogen udmærker sig ved at være den
eneste lærebog, jeg kender, der på
gymnasialt niveau forsøger at skabe
en sammenhæng mellem alle former for
kommunikation. Et nik med hovedet,
et grynt i telefonen er på samme må-
de som en række billeder fra en TV-sa-
tellit kommunikation mellem menne-
sker, og kan som sådan beskrives,
analyseres og sættes ind i en histo-
risk og samfundsmæssig sammenhæng
efter - næsten - samme regler.

Bogens styrke bliver også dens
svaghed, for der er grænser for,
hvad man kan nå. Enkelte afsnit
bliver overfladiske, og enkelte
væsentlige undervisningsområder
bliver ikke taget op. Det gælder
bl.a. sproganalysen, der forudsæt-
tes kendt fra modersmålsundervisnin-
gen. For at dække læseplanen indle-
des med en gennemgang af nyhedsfor-
midlingen både i dagspressen og i
TV. Forfatterne kommer godt rundt
om emnet og demonstrerer, hvordan
mediernes nyhedsformidling tegner
og fortegner den virkelighed, vi
lever i. Det undrer mig blot, at
nyhedsformidlingen i radioen kun
nævnes i forbifarten, specielt for-
di forfatterens begejstring for ra-
diomediet kommer til udtryk senere,
skønt de ellers sjældent fremkommer
med personlige holdninger. Muligvis
er radioen udeladt her, fordi dens
nyhedsformidling redigeres ud fra
andre principper end dagspressens
og TV's, og dermed tegner radioens
nyhedsformidling et andet verdens-
billede, end det man sædvanligvis
tillægger medierne. Bogen afsluttes
med en kort og klar redegørelse for
forskellige påvirkningsteorier og
en traditionel gennemgang af fremti-
dens medier.

Bortset fra sådanne indvendinger er
det en anbefalelsesværdig bog. Dens
force ligger i at samtlige kommuni-
kationsformer - fra de simpleste
til de mest komplicerede - opfattes
som en helhed og forklares og ana-
lyseres ud fra samme synsvinkel. I
afsnittet "Mennesker og kommunika-
sion" defineres de forskellige for-
mer ved hjælp af den traditionelle
kommunikationsmodel, der blot bli-
ver mere og mere udbygget jo mere
kompliceret afsender-modtager-for-
holdet bliver. Hermed synliggøres
elevernes/vores egen rolle i den
medieverden, vi lever i.

Samme progression bibeholdes i de
følgende afsnit. De forskellige
tegn- og sprogsystemer bliver gen-
nemgået, og i afsnittet "Vi analy-
serer" præsenteres de forskellige
led i analyseprocessen, idet ud-